

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Quando, paragraph. 6.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

est probabile, mandatum illud cum sit favorable & gratia facta, non expirare morte mandantis, sicuti non expirant ceteræ gratiæ factæ p.

n. Molina t.2. d. 263. num. 7. cui addi sanè Lefsum, Bonac. &c ex parte Layman. o Sà v. donation num. 25. Lef. putans, hanc probabilem. Autor casuum conscientie Bonacine casu 2. apud Dian. p. 6. tr. 7. ref. 4. p. Sanç lib. 8. matr. d. 28. num. præser- tim 64.

§. VI.

Quando?

Profecto statim: de quo, deque moroso debitore multa à me dicta invenies sup. a, quibus hac vel breviter adde, vel breviter recole.

a sup. tr. 3. c. 2. §. 6. &c. 7. §. 7. a. n. 28. &c. 8. §. 3. a. n. 7.

Primò, statim, intellige moraliter, non physicè. Vnum enim vel alterum, vel tertium diem differre restitutionē si domino damnum grave non emergit, non est gravis a dilatio. Aliquid amplius concedi, quando solutio est facienda ob contractum, v. g. ob censum, mox dicam. Contra, magnam sumnam, nolente creditore, per partes singulis mensibus, vel annuatim solvere, gravis b est dilatio; id enim non est, statim solvere. Multo gravior erit, si cum scias, te verè debere, tamen vis cogi à judece; tunc enim præter peccatum dilatōnis, debebis restituere expensas tuo debitori, ut per se patet.

a a l. Dicast. loc. mox citando. b sot. Medina Mol. apud Dicast. lib. 2. tr. 2. d. 10. d. 1. num. 6,

7. Secundò; qui cum possit, non restituit, peccare continuo, & id vocari, ac esse peccatum habituale, specialique modo esse confessori aperiendum, alibi b docuimus. Sed & alia valde necessaria ad præsum confess. dicemus, inf. ius c. 4.

b b lib. 2. exp. Conf. c. 1. §. præser- tim;

3. Tertiò, qui ab articulo mortis urgetur, nec per se ipsum restituere vult, cum possit, sed vult relinquere onus restituendi hæredibus; quique cum dubius sit, an res sua sit, diligentiam ipse, cum item possit, facere detrectat, volens, ut eam faciant hæredes, non sunt c absolvendi, quia ut ceterata-

ceam, culpa gravis est, obligationem propriam transferre velle in alios, qui regulariter erunt ipso testatore negligentes. leg. doctores cē hac de re valde rigide differentes.

c Silvester, Navar. alijs quos sequitur Dicast. lib. 2. de just. tr. 2. d. 10. d. 1. num. 15. &c Mol. d. 753. Lef. l. 1. c. 12. num. 11. Rebello. q. 17. n. 6. Vasq. p. 2. d. 75. c. 3. n. 14. &c 2. P. q. 91. art. 2. dub. 5.

4. Quartò, quando solutio facienda est ex contractu, quamvis aliqui tenant, peccari mortaliter, nisi fiat die in contractu præscripta, saltem quando intercessit juramentum, tamen Molina merito docet, non semper mortaliter peccari, quia juramentum intelligitur morali modo; unde quando dilatio nullum detrimentum affert creditori, certaque futura sit solutio, dilatio non erit censenda mortalis. Pari modo notant aliqui, non esse reum culpe mortalism eum, qui cum debeat v. g. singulis calendis sept. centum annuos, eos non solvit, nisi à domino requiriatur, hic

tur; hic enim est modus ordinarius habenti potius jus, reddere oportebit; humanus, ejusmodi census solvendi; quod si omnes aequali jure polleant, verum id limitandum. seu declarandum omnino est. Quando enim creditor judicatur rationabiliter esse invitatus in acceptanda dilatione, non poterit excusari debitor, qui est solvendo; ut si v. g. propter nobilitatem, seu potentiam debitoris, non audeat creditor inops exigere, quis excusabit debitorem?

5. Quando terminus solvendi condicetus fuit in favorem debitoris, ut in accommodato & mutuo, potest d. debitor terminum prævenire & solvere. Quod si creditor acceptare nolit, & forte postea res pereat, interitus creditorim imputabitur, non debitori. Quando vero terminus fuit in favorem creditoris, ut in locato, tunc debitor prævenire terminum non valet; esset enim in damnum creditoris.

d. Silvestr. v. locatio, q. 6. Med. C. de restit. q. 3. causa 6. lege Marian. p. 8. tr. 7. ref. 17.

Creditori autem ipsi nunquam conceditur, posse petere rem sibi reddi ante terminum conventum, nisi in tribus casibus. Primo, si debitor perget ad inopiam: secundo, si fugam paret: tertio, si incipit esse suspectus de non solvendo; nam tunc cogetur, vel redere, vel cautionem præstare.

e c. unic. de plus peti.

§. VII.

Quo ordine.

QVando debes pluribus, nec es solvendo omnibus, certe creditori à Titio, & Titius se contulit ob sua negotia

ac difficilis nodus extricandus: quo enim filo manuduictus intricatum hunc labyrinthum de prælatione creditorum evadam? puto strictim, ac summatim id à me explicari sine periculo obscuritatis non posse: nam propterea satius judico, te in re, præsertim non admodum frequenti, ad Theologos & ac Iurisconsultos de ea fusè disputantes allegare.

a Molin. d. 760. Less. l. c. 15. val. d. 5. q. 6. p. 10. Delugo t. 1. de just. d. 2. per totam. Vasq. c. 22. de rest. Dicast. li. 2. de just. t. 2. d. 11. Castr. p. 7. d. 1. de just. comm. p. 18. & 9. 13.

§. VIII.

Quo loco?

Distinguendum est; vel enim agimus primo de restitutione debita ex injusta acceptance, seu ex quocumque delicto, vel secundo ex re accepta, vel tertio ex contractu.

Ex Delicto.

2. Si restitutio facienda est ex radice delicti, regulariter est exhibenda, ubi degit dominus rei; præterea quando absentia crediti est ex culpa, vel voluntate debitoris, v. g. surripuisti equum Petri Panormi, & illum transtulisti Syracusas, Panormi debes restituere. Pari modo, si furatus es pecuniam hinc

gotia